

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

ПЕДАГОГІЧНА ПРАКТИКА

СУМИ – 2025

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

**Факультет агротехнологій та природокористування
Кафедра садово-паркового та лісового господарства**

ПЕДАГОГІЧНА ПРАКТИКА

**для студентів для здобувачів спеціальності Н1 Агрономія
освітнього ступеня доктор філософії**

Укладачі: Мельник А. В., д. с.-г. н., професор; Мельник Т. І., к. б. н., професор; Троценко В. І., д. с.-г. н., професор; Горбась С. М., к. с.-г. н., доцент; Бакуменко О. М., к. с.-г. н., доцент; Оничко В. І., к. с.-г. н., доцент.

Педагогічна практика: Методичні рекомендації для здобувачів третього рівня вищої освіти за спеціальністю Н1 Агрономія / Мельник А. В., Мельник Т. І., Троценко В. І., Горбась С. М., Бакуменко О. М., Оничко В. І. Суми: СНАУ, 2025. 26 с.

Навчально-методичне видання розроблено відповідно до «ПОЛОЖЕННЯ ПРО ПЕДАГОГІЧНУ ПРАКТИКУ ЗДОБУВАЧІВ ТРЕТЬОГО (ОСВІТНЬО-НАУКОВОГО) РІВНЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ В СУМСЬКОМУ НАЦІОНАЛЬНОМУ АГРАРНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ», затвердженого Вченою радою Сумського НАУ (проток №14 від 24.02.2025 р.). Видання включає алгоритм проходження педагогічної практики, теоретичні основи педагогічної діяльності у закладах вищої освіти, критерії оцінювання та регламентує форми, організацію, здійснення та порядок захисту педагогічної практики здобувачами вищої освіти ступеня доктора філософії на третьому (освітньо-науковому) рівні за спеціальністю Агрономія.

Рецензенти:

Скляр В. Г., доктор біол. наук., професор (СНАУ);
Масик І. М., канд. с.-г. наук, доцент (СНАУ);

Відповідальний за випуск:

Мельник А.В., професор, завідувач кафедри садово-паркового та лісового господарства

Рекомендовано до видання Вченою радою факультету агротехнологій та природокористування
Протокол № 2 від 16 вересня 2025 року.

ЗМІСТ

ВСТУП	5
1. РОЛЬ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ У РОЗБУДОВІ ВИЩОЇ ОСВІТИ	7
1.1. Підходи до оптимізації педагогічної діяльності	7
1.2. Основні аспекти здійснення педагогічної діяльності здобувачами третього освітньо-наукового рівня	8
2. ОРГАНІЗАЦІЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ	9
3. ПРОГРАМА І СТРУКТУРА ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ	12
3.1. Зміст практики	12
3.2. Структура практики	14
3.3. Організація проведення педагогічної практики	15
3.4. Форми та методи контролю. Підведення підсумків практики	15
3.5. Критерії оцінювання роботи здобувачів	18
НАВЧАЛЬНІ РЕСУРСИ (ЛІТЕРАТУРА)	21

ВСТУП

Упровадження європейських стандартів якості вищої освіти зумовлює необхідність органічного поєднання освітньої, наукової та інноваційної складових у підготовці майбутніх фахівців. У цьому контексті важливою ланкою освітнього процесу виступає педагогічна (асистентська) практика, що є невід'ємною частиною професійної підготовки здобувачів вищої освіти третього (освітньо-наукового) рівня. Вона покликана сприяти формуванню професійно-педагогічних компетентностей, необхідних для здійснення науково-педагогічної діяльності в закладах вищої освіти.

Педагогічна (асистентська) практика здійснюється відповідно до вимог чинного законодавства України, зокрема Закону України «Про вищу освіту», Постанови Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року № 261 «Про затвердження Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах)», а також на основі Положення про проведення педагогічної (асистентської) практики в Сумському національному аграрному університеті.

Метою проходження педагогічної практики є формування у здобувача системи знань, умінь і навичок, необхідних для реалізації освітнього процесу у вищій школі, з урахуванням принципів професійної етики, академічної доброчесності, новітніх освітніх технологій та потреб галузі. У процесі практики аспірант залучається до викладання навчальних дисциплін, розробки та удосконалення навчально-методичних матеріалів, організації навчальних занять і позааудиторної роботи зі здобувачами вищої освіти.

Особливістю проходження педагогічної (асистентської) практики здобувачами ступеня доктора філософії зі

спеціальності «Агрономія» є поєднання змісту наукових досліджень аспіранта із розробкою та апробацією методичного забезпечення навчального процесу. Такий підхід сприяє інтеграції результатів власних наукових розвідок у практику викладання, підвищенню якості підготовки здобувачів освіти та особистісному професійному зростанню майбутнього науковця і педагога.

Педагогічна (асистентська) практика передбачає оволодіння здобувачем теоретичними знаннями та практичними навичками щодо планування та організації навчального процесу, розуміння дидактичних принципів проведення різних форм занять, ознайомлення з нормативно-правовими засадами освітньої діяльності, а також формування умінь розробляти та застосовувати сучасні освітні технології і засоби контролю результатів навчання. Важливою складовою практики є також формування вмінь здійснювати позааудиторну та профорієнтаційну роботу зі студентською молоддю, з урахуванням специфіки аграрного профілю підготовки.

У результаті проходження педагогічної (асистентської) практики аспірант має сформувати здатність до реалізації науково-педагогічної діяльності на основі сучасного наукового світогляду, застосування новітніх методичних підходів та управлінських рішень у сфері вищої освіти. Очікуваним результатом є готовність до розробки і викладання навчальних дисциплін, пов'язаних з агрономією, а також володіння елементами управлінської діяльності у сфері організації освітнього процесу.

1. РОЛЬ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ У РОЗБУДОВІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

1.1. Підходи до оптимізації педагогічної діяльності

Педагогічна діяльність є важливою складовою процесу професійного становлення здобувачів третього рівня вищої освіти за спеціальністю «Агрономія». Вона сприяє розвитку методичної майстерності, формуванню комунікативної культури, осмисленню освітніх стратегій, а також дозволяє реалізувати набуті знання й дослідницький потенціал у реальному навчальному процесі. Педагогічна практика є не лише формальним компонентом освітньо-наукової програми, а й ефективним засобом професійного зростання майбутнього науково-педагогічного працівника в аграрній галузі.

Оптимізація педагогічної діяльності в межах підготовки аспірантів потребує впровадження сучасних освітніх технологій, оновлення методичного інструментарію, активного залучення здобувачів до навчального процесу та формування у них педагогічної рефлексії. Практична складова цієї діяльності має бути нерозривно пов'язана з фундаментальними теоретичними знаннями у сфері агрономії, охоплювати розроблення дидактичних матеріалів, участь у підготовці лекцій, семінарів, лабораторних і практичних занять, а також аналіз ефективності навчання в умовах реальної аудиторії.

Особливу увагу слід приділити формуванню здатності аспірантів до поєднання наукової діяльності з освітньою. Це забезпечує не лише якість викладання, а й трансфер актуальних наукових ідей у навчальний процес, сприяє інтеграції досліджень у структуру освітніх компонентів, що відповідає вимогам сучасного аграрного виробництва, сталого розвитку сільських територій та інноваційного поступу в галузі агрономії.

1.2. Основні аспекти здійснення педагогічної діяльності здобувачами третього освітньо-наукового рівня

Реалізація педагогічної функції здобувача третього рівня вищої освіти у сфері агрономії ґрунтується на поєднанні науково-дослідницької, навчально-методичної та виховної діяльності. Аспірант, залучений до освітнього процесу, виступає носієм сучасних знань і досвіду, а також модератором професійної взаємодії зі здобувачами бакалаврського та магістерського рівнів. Підготовка та проведення фрагментів занять, участь у розробленні навчально-методичних матеріалів, організація зворотного зв'язку зі студентами – усе це формує підґрунтя для подальшої реалізації себе як викладача аграрного ЗВО.

Серед важливих аспектів педагогічної діяльності аспіранта слід відзначити обізнаність із програмами навчальних дисциплін, вміння адаптувати навчальний матеріал до рівня підготовки студентів, застосування інтерактивних методів викладання, а також здатність до аналітичного аналізу власної викладацької практики. Контекст спеціальності «Агрономія» передбачає також уміння пов'язати навчальний матеріал з актуальними викликами у галузі рослинництва, ґрунтознавства, агротехнологій, агрохімії та агроекології, що дозволяє зробити освітній процес змістовним і прикладним.

Педагогічна практика сприяє розвитку системного мислення, формуванню професійної етики, відповідального ставлення до обраної діяльності, а також розширює комунікативні горизонти аспіранта в академічному середовищі. Під час практики здобувач набуває досвіду взаємодії з кураторами навчальних груп, асистує у веденні журналів, контролює самостійну роботу студентів, організовує

консультації, бере участь у навчально-виховних заходах кафедри або факультету.

У результаті проходження педагогічної практики аспірант не лише закріплює власні теоретичні знання, а й формує педагогічну компетентність, методичну гнучкість, навички самостійного планування та аналізу викладацької діяльності, що є основою для подальшої професійної реалізації в науково-освітній сфері.

2. ОРГАНІЗАЦІЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ

Педагогічна практика є важливим компонентом підготовки аспірантів спеціальності «Агрономія», оскільки забезпечує формування професійних компетентностей у галузі аграрної освіти, розвиток викладацької майстерності та педагогічної рефлексії. Її організація базується на поєднанні теоретичного, методичного, наукового й практичного аспектів професійної підготовки здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти.

Навчальний процес передбачає проведення лекційних, лабораторних, практичних занять, а також різноманітних форм польового та виробничого навчання. Педагогічна діяльність аспіранта в межах практики повинна охоплювати широкий спектр завдань: *організаційних, методичних, науково-дослідних, інформаційно-аналітичних і комунікативно-творчих*.

Особлива увага приділяється методам навчання, які застосовуються у викладацькій діяльності. Вони є засобами спільної роботи викладача й здобувачів, спрямованими на досягнення освітніх цілей, формування вмінь, навичок та професійного світогляду.

До основних методів педагогічної взаємодії, що використовуються у процесі підготовки фахівців-агрономів, належать:

– *словесні методи*: пояснення, інструктаж, лекція, обговорення, евристична бесіда. Їх застосування доцільне під час викладання дисциплін агрохімічного, ґрунтознавчого, агротехнологічного циклів, а також при інтерпретації результатів досліджень.

– *наочні методи*: демонстрація агротехнічних схем, сівозмін, фотографій фітоценозів, відеофрагментів виробничих процесів, графічних моделей систем удобрення. Вони сприяють глибшому засвоєнню складних понять і процесів аграрної сфери.

– *практичні методи*: виконання завдань на прикладі лабораторних та польових робіт, складання агротехнологічних карт, аналіз виробничих ситуацій, моделювання технологій вирощування сільськогосподарських культур. Їх використання особливо важливе для формування професійних умінь і навичок.

Методи викладання пов'язані із загальними функціями освітнього процесу:

– *навчально-виховною*, що забезпечує формування світоглядних і морально-етичних орієнтирів майбутнього фахівця;

– *освітньо-розвивальною*, яка сприяє розвитку самостійності, логічного мислення, критичної оцінки виробничих рішень;

– *аналітично-дослідною*, що передбачає роботу з кейсами, аналіз статистичних матеріалів, застосування елементів наукового пошуку;

– *мотиваційною*, яка формує у здобувачів бажання до самовдосконалення і професійного росту;

– *контрольно-коригуючою*, що реалізується через поточну перевірку знань, рефлексію та обговорення результатів навчання.

У процесі проходження педагогічної практики аспірант застосовує різноманітні засоби навчання, адаптовані до специфіки аграрної освіти:

– *графічні*: технологічні карти, діаграми, схеми сівозмін, агрокліматичні графіки, картограми;

– *інформаційно-комунікаційні*: презентації, освітні відео, агрономічні бази даних, віртуальні лабораторії;

– *лабораторно-польові*: гербарні зразки, насіннєвий матеріал, інструменти агрохімічного аналізу;

– *науково-методичні*: підручники, посібники, програми дисциплін, методичні вказівки;

– *нормативні*: настанови ДСТУ, регламенти відповідних міністерств, рекомендації профільних наукових установ.

Ці засоби сприяють практичному закріпленню теоретичних знань і формуванню професійних компетентностей, таких як здатність застосовувати наукові підходи до вирішення аграрних проблем, уміння планувати агротехнологічні процеси, аналізувати виробничу інформацію.

Форми організації педагогічної діяльності можуть бути:

– *індивідуальні* (консультації, перевірка завдань);

– *групові* (проведення практичних занять, участь у семінарах);

– *комбіновані* (самостійна розробка матеріалів до занять з подальшим обговоренням із науковим керівником або викладачем-куратором).

За місцем реалізації виділяють *аудиторні* (в межах кафедри, лабораторії), *виробничі* (на дослідних полях або в

базових господарствах), *дистанційні* (за допомогою платформ електронного навчання).

Педагогічна практика аспірантів спеціальності Агрономія передбачає не лише засвоєння методів і форм навчання, але й розвиток здатності формувати мотивацію до навчання у здобувачів, організовувати ефективну взаємодію в студентському середовищі, інтегрувати результати наукових досліджень до змісту освітніх компонентів.

Таким чином, педагогічна (асистентська) практика сприяє всебічному професійному зростанню аспіранта як майбутнього науково-педагогічного працівника галузі агрономії, формує його як носія сучасних освітніх технологій, наукового мислення та аграрного світогляду.

3. ПРОГРАМА І СТРУКТУРА ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ

3.1. Зміст практики

Педагогічна практика для здобувачів третього рівня вищої освіти, які навчаються за спеціальністю «Агрономія», передбачає набуття ними досвіду викладацької, методичної, наукової та організаційної діяльності в умовах закладу вищої освіти. Зміст практики спрямований на формування педагогічної майстерності, умінь професійної комунікації, а також вміння організовувати освітній процес на основі сучасних методик викладання.

Першим кроком є розробка календарного плану та графіку проходження практики з урахуванням наукової спеціалізації здобувача. Після узгодження індивідуального плану з науковим керівником аспірант знайомиться з навчально-методичною базою кафедри, за якою він закріплений, та обирає навчальну

дисципліну, зміст якої пов'язаний з його темою дисертаційного дослідження.

У процесі практики аспірант готує лекційний матеріал, який повинен відображати актуальні досягнення аграрної науки, сучасні агротехнології та проблематику сталого розвитку агросектору. Зміст лекції погоджується з викладачем-наставником і представлений у вигляді повноцінного навчального заняття з використанням сучасних освітніх технологій. Поряд із лекцією здобувач готує та проводить практичне або лабораторне заняття.. При підготовці методичного супроводу таких занять враховуються принципи науковості, системності, доступності та інтерактивності.

Окремою складовою є розробка матеріалів для самостійної роботи студентів, яка органічно доповнює зміст лекцій та практичних занять. Такі завдання мають розкривати прикладні аспекти дисципліни.

У межах організаційного компонента практики аспірант самостійно готує програму науково-освітнього заходу – семінар, круглий стіл або вебінар зі студентами освітніх програм бакалаврського чи магістерського рівня, які навчаються за фахом агрономія або споріднених спеціальностей в межах галузі знань. Тематика заходу визначається відповідно до профілю кафедри або досліджень аспіранта.

По завершенню практики здобувач готує звіт, у якому висвітлює всі проведені заходи та подає його на розгляд керівникові практики. Звіт включає короткий аналіз виконаних завдань, копії навчально-методичних матеріалів, опис організованого заходу, а також висновки щодо власного професійного зростання впродовж практики. Захист результатів педагогічної (асистентської) практики відбувається у формі усної презентації перед комісією, до складу якої входять гарант

освітньої програми, завідувач кафедри і науковий керівник аспіранта.

Практика організовується на кафедрі, за якою закріплений здобувач, і проводиться на другому році навчання у обсязі 4 кредити ЄКТС (120 годин). Її структура передбачає три етапи – початковий, основний та підсумковий – кожен з яких має відповідне методичне наповнення та завершеність.

Контроль за якістю виконання програми практики здійснює науковий керівник здобувача. Підсумкове оцінювання здійснюється на основі звітної документації, представленої у встановлені строки.

3.2. Структура практики

Педагогічна практика в системі підготовки здобувачів третього освітньо-наукового рівня спеціальності «Агрономія» є важливою складовою формування професійної компетентності майбутнього науково-педагогічного працівника аграрного профілю. Її зміст і структура визначаються вимогами сучасної аграрної освіти та науково-педагогічної підготовки, а також чинною нормативною базою, зокрема Законом України «Про вищу освіту», Постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 р. № 261 та внутрішніми положеннями університету.

З урахуванням мети практики, спрямованої на формування здатності реалізовувати освітній процес у вищій школі, структура передбачає розподіл змісту на чотири основні види діяльності. Методична складова становить 35 % обсягу практики, організаційна – 25 %, навчальна та наукова діяльність займають по 20 % кожна. Такий розподіл забезпечує баланс між

теоретичною підготовкою, практичним викладанням та розвитком навичок організаційно-методичної роботи.

3.3. Організація проведення педагогічної практики

Педагогічна практика реалізується на другому році навчання і проводиться на базі кафедри, за якою закріплено аспіранта.

Організація практики здійснюється поетапно: початковий етап передбачає ознайомлення здобувача з освітніми та нормативними документами, навчальними дисциплінами, календарним планом, структурою освітніх програм та методичним забезпеченням викладання.

На основному етапі аспірант безпосередньо готує навчально-методичні матеріали, проводить лекційне або практичне заняття, долучається до організації науково-педагогічного заходу. Завершальний етап включає підготовку повного звіту про результати виконання індивідуального плану практики, з поданням усіх супровідних матеріалів, зокрема конспектів занять, опису проведеного заходу та розроблених навчальних матеріалів.

Керівництво практикою здійснює науковий керівник аспіранта, а загальне управління – завідувач кафедри. Оцінювання результатів практики проводиться на підставі аналізу поданої документації та усного захисту результатів.

3.4. Форми та методи контролю. Підведення підсумків практики

Контроль за проходженням практики здійснюється поетапно: під час виконання завдань, у процесі проміжного

консультування та під час підсумкового оцінювання. Після завершення практики аспірант подає звіт, у якому відображено хід і результати виконаних завдань, зокрема опис навчальних занять, методичної та організаційної роботи, розробки самостійних і лабораторних завдань. У звіті зазначається перелік проведених занять, форми взаємодії зі студентами, аналіз педагогічної діяльності, а також подається повний комплект супровідної документації. До захисту практики допускаються здобувачі, які виконали індивідуальний план у повному обсязі та надали необхідні документи. Захист проводиться у присутності керівника практики та членів кафедри, які здійснюють оцінювання на основі представленого матеріалу та вміння здобувача обґрунтувати власні методичні та педагогічні рішення.

Вимоги до звіту із педагогічної практики

Звіт педагогічної практики містить такі обов'язкові складові:

Титульний лист (додаток 1 «Положення про педагогічну практику...»);

Календарний план роботи, затверджений керівником практики (додаток 2 «Положення...»);

Розроблений освітній компонент чи його частини (відповідно до затвердженої в Університеті форми силабуса);

Лист формативного оцінювання здобувача за результатами педагогічної практики (додаток 3 «Положення...»);

Лист сумативного (підсумкового) оцінювання здобувача – рівня досягнення ним очікуваних результатів за результатами педагогічної практики (додаток 4 «Положення...»).

До звіту також **можуть бути додані** такі документи:

1. Анкета зворотного зв'язку, якщо вона була розроблена здобувачем.

Анкета зворотнього зв'язку – це інструмент (опитування), що використовується викладачем для отримання інформації від здобувачів освіти про якість викладання, зрозумілість матеріалу, рівень залученості та ефективність навчальних методів. Вона допомагає вчасно коригувати процес навчання та покращувати його.

Анкета зворотного зв'язку для студентів щодо заняття, проведеного аспірантом (ПРИКЛАД)

Шановні студенти!

Просимо вас заповнити анкету, що допоможе вдосконалити викладацьку діяльність молодих викладачів (аспірантів), а також підвищити якість освітнього процесу. Ваша думка є важливою.

1. Загальні відомості

Дата проведення заняття: _____

Дисципліна: _____

Тема заняття: _____

ПІБ аспіранта, який проводив заняття: _____

2. Оцінка заняття

Оцініть, будь ласка, кожен пункт за шкалою від 1 (низький рівень) до 5 (високий рівень):

Критерій оцінювання	1 2 3 4 5
Чіткість і логічність викладення матеріалу	☐ ☐ ☐ ☐ ☐
Доступність пояснення складних тем	☐ ☐ ☐ ☐ ☐
Використання прикладів із галузі агрономії	☐ ☐ ☐ ☐ ☐
Залучення студентів до дискусії / активність аудиторії	☐ ☐ ☐ ☐ ☐
Використання наочності, презентації, дидактичних матеріалів	☐ ☐ ☐ ☐ ☐
Відповіді на запитання студентів	☐ ☐ ☐ ☐ ☐

Атмосфера співпраці та доброзичливості

☐☐☐☐☐

Відкрите питання

Будь ласка, дайте відповіді на наступні запитання (необов'язково, але бажано):

Що вам найбільше сподобалося у проведеному занятті?

Які моменти потребують покращення?

Чи були теми або питання, які залишилися незрозумілими?

Ваші загальні враження від викладацької діяльності аспіранта: _____

Дякуємо за участь!

Опитування є анонімним. Його результати будуть використані виключно для вдосконалення викладацької підготовки молодих науковців.

2. Протокол відкритого заняття, якщо рішення про його проведення було прийняте кафедрою;

3. Інші документи, визначені керівником практики.

3.5. Критерії оцінювання роботи здобувачів

Оцінювання здійснюється за двома взаємопов'язаними складовими. Перша охоплює рівень науково-методичної підготовки, що включає знання дидактичних принципів, нормативної бази, вміння планувати заняття, створювати навчальні матеріали відповідно до вимог сучасної аграрної освіти, застосовувати інноваційні освітні технології та методики. Важливим аспектом є також здатність здійснювати аналіз педагогічної діяльності – як власної, так і колег. Друга складова оцінювання передбачає аналіз сформованості системи професійно-педагогічних умінь.

До уваги береться рівень реалізації занять (лекцій, практичних, лабораторних), педагогічна майстерність у спілкуванні зі студентами, здатність адаптувати освітній матеріал до потреб і рівня аудиторії, а також якість проведення організаційно-виховного заходу. Орієнтовний розподіл балів оцінювання за видами роботи аспіранта наведено в таблиці 1. Підсумкова оцінка формується на основі комплексного аналізу поданих матеріалів та результатів публічного захисту практики.

Таблиця 1

Види діяльності для оцінювання педагогічної практики

№ з/п	Види роботи	Кількість балів	
		мін.	макс.
1	Аналіз опрацьованого контенту	5	10
2	Аналіз відвіданих лекцій, лабораторних та практичних занять	5	10
3	Підготовка конспекту лекцій	15	20
4	Підготовка методичних вказівок до виконання лабораторних робіт або практичних занять	15	20
5	Проведення навчальних занять	10	20
6	Оформлення звітної документації	5	10
7	Доповідь під час захисту	5	10
Всього		60	100

Оцінювання результатів педагогічної практики

Максимальний рівень результатів педагогічної (асистентської) практики аспірант демонструє у разі виявлення творчого підходу до виконання теоретичних завдань, глибокого осмислення їх змісту, вміння інтегрувати теоретичні засади агрономічних дисциплін з практичними прикладами.

Підготовлений конспект лекцій, а також методичні вказівки до практичних або лабораторних занять мають відзначатися логічністю структури, повнотою охоплення змісту обраної теми, відповідністю методичним вимогам і стандартам вищої освіти. Звітна документація подається у встановлений термін, оформлена охайно, грамотно, з дотриманням вимог, передбачених програмою практики. Доповідь під час підсумкового захисту повинна містити повну характеристику виконаних видів діяльності, у тому числі проведених занять, методичних розробок, організованих заходів, аналітичних спостережень та самооцінки здобувача.

Мінімальний рівень результатів засвідчує формальне або недбале виконання теоретичних завдань, підготовку конспекту лекцій та методичних матеріалів, що лише частково висвітлюють зміст тематики, обраної для викладання. Звітна документація, хоча й подана у строк, містить суттєві недоліки оформлення або змістового характеру. Доповідь на захисті має ознаки поверхневості, містить логічні неточності або фрагментарно відображає зміст виконаних робіт.

За результатами педагогічної практики здобувачеві присвоюється підсумкова відмітка «зараховано» або «не зараховано». Результати практики обов'язково фіксуються в Індивідуальному плані роботи аспіранта, засвідчуються підписами наукового керівника та завідувача відповідної кафедри. У випадках, коли здобувач вищої освіти ступеня доктора філософії під час навчання в аспірантурі працює на посаді асистента або викладача кафедри, має підтверджений досвід навчально-методичної діяльності (зокрема, наявність розроблених навчально-методичних матеріалів, конспектів занять, силабусів тощо), педагогічна практика може бути зарахована без її фактичного проходження, що визначено «Положенням про педагогічну практику... СНАУ» (п. 3.8).

НАВЧАЛЬНІ РЕСУРСИ (ЛІТЕРАТУРА)

6.1. Основні джерела:

1. Артемова Л. В. Педагогіка і методика вищої школи. Київ: Кондор, 2012. 272 с.
2. Академічна доброчесність: проблеми дотримання та пріоритети поширення серед молодих вчених: монографія / за заг. ред. Н. Г. Сорокіної, А. Є. Артюхова, І. О. Дегтярьової. Дніпро: ДРІДУ НАДУ, 2017. 169 с.
3. Баранова Н. П. Тренінги для вчителів з педагогічної майстерності. Х.: Вид. група «Основа», 2009. 159 с.
4. Гін В. І. Прийоми педагогічної техніки. Х.: Веста: Видавництво «Ранок», 2007. 176 с
5. Головенкін В. П. Педагогіка вищої школи: підручник; 2-ге вид., переробл. і доповн. Київ : КПП ім. Ігоря Сікорського, 2019. 290 с. URL: <https://ela.kpi.ua/handle/123456789/29032>
6. Ковальчук Л. О. Основи педагогічної майстерності: Навчальний посібник. Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2007. 608 с.
7. Марченко О. Г. Основи педагогічної майстерності. Х.: Вид. група «Основа», 2009. 112 с.
8. Педагогічна майстерність учителя: Навчальний посібник / За ред. проф. В. М. Гриньової, С. Т. Золотухіної. Вид. 2-е, випр. і допов. Харків: «ОВС», 2006. 224 с.
9. Педагогічна майстерність: Підручник. За ред. І. А. Зязюна. 2 -ге вид. допов. і переробл. К.: Вища пік., 2008. 422 с.
10. Профілактика синдрому емоційного вигорання педагогів / уклад. А.Г. Дербеньова, А.В. Кунцевська. Х.: Вид. група «Основа», 2009. 223 с.

11. Стрельников В. Компоненти професійної компетентності викладача вищої школи. Гуманітарний вісник. 2013. № 28. С. 278-285.

12. Теслюк В. М., Лузан П. Г., Шовкун Л. М. Основи педагогічної майстерності : навчальний посібник. К.: ДАККиМ, 2010. 244 с.

13. Ткаченко О. В. Професійно-педагогічна підготовка агрономів-дослідників в аграрних університетах: навчально-методичний комплекс. Біла Церква, 2017. 106 с.

14. Туріщева Л. В. Творчість у педагогічній діяльності Х.: Вид. група «Основа», 2010. 128 с.

15. Федорчук В. В. Основи педагогічної майстерності: навчально-методичний посібник. Кам'янець-Подільський: 2008. 140 с.

16. Шевченко О. А., Хозраткулова І. А. Тренінги професійного становлення молодих педагогів. Х.: Вид. група «Основа», 2010. 12 с.

17. Чернілевський Д. В. Педагогіка вищої школи: підручник / за ред. Д. В. Чернілевського. Вінниця: АМСКП, Глобус-Прес, 2010. 408 с.

6.2. Додаткові джерела:

18. Про вищу освіту: Закон України від 01.07.2014 р. № 1556 VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>

19. Про затвердження та введення в дію Положення про педагогічну практику здобувачів ступеня доктора філософії у Сумському національному аграрному університеті. Наказ ректора Сумського національного аграрного університету №414-к від 28.10. 2020. URL: <http://science.snau.edu.ua/wp-content/uploads/2020/10/PedPracticaAsp.pdf>

20. Про затвердження Положення про електронні освітні ресурси: Наказ МОН молодь спорт України від 01.10.2012. № 1060. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1695-12>.

21. Про Національну стратегію розвитку освіти в Україні на період до 2021 року: Указ Президента України від 25.06.2013 №344/2013. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/344/2013>.

22. Положення про дистанційне навчання (Затверджено наказом Міністерства освіти і науки України 21.01.2004 № 40) URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0703-13#n18>.

23. Порядок підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах). Постанова Кабінету Міністрів України від 23.03.2016 № 261.

24. Положення про педагогічну практику здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти в Сумському національному аграрному університеті. СНАУ. 2025. 20 с. URL : <https://drive.google.com/file/d/19ic4k1-eXxVOW9G1OTL76Rw7-iwoZU78/view>

25. Болонська декларація. URL : www.mon.gov.ua/education/higher/bolon/

26. Загальні відомості про вищу освіту в Україні. URL : www.mon.gov.ua/education/higher/higher

27. Методи навчання та їх класифікація. Сайт «Osvita.Ua». URL : <http://osvita.ua/school/theory/780/>

28. Нагаєв В. М. Методика викладання у вищій школі. URL : http://moskalik.at.ua/kurs_lekziy/mmmvvv.doc

29. Нормативно-правова база наукової діяльності у вищих навчальних закладах. URL : <http://www.mon.gov.ua/index.php/ua/diyalnist/nauka/naukova-diyalnistu-vishchikhnavchalnikh-zakladakh/4688>

30. Сайт «Аспірант України». URL : <http://mi/intranet/aspirant.com.ua/>

31. Теорія та методика навчання фундаментальних дисциплін у вищій школі. URL : <http://dspace.oneu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/1488/1/Особливості,%20проблеми%20та%20шляхи%20активізації%20самостійної%20роботи%20студентів.pdf>

Програмне забезпечення (для підтримки дистанційного навчання (Moodle), (Kahoot, LearningApp), тощо

Мельник Андрій Васильович,
Мельник Тетяна Іванівна,
Троценко Володимир Іванович,
Горбась Сергій Миколайович,
Бакуменко Ольга Миколаївна,
Оничко Віктор Іванович

ПЕДАГОГІЧНА ПРАКТИКА

Методичні рекомендації для здобувачів третього рівня вищої
освіти за спеціальністю Н1 Агрономія

РВВ Сумського національного аграрного університету, м. Суми,
вул. Г. Кондратьєва, 160

